

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งมีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา เพื่อปวงชน ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมี 429 โรงเรียน จำนวนครู 13,007 คน จำนวนนักเรียน 256,788 คน (ข้อมูลสถิติปี 2540) (สำนักนโยบายและแผน กรุงเทพมหานคร, 2540) การพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานครให้เจริญก้าวหน้า เป็นสิ่งที่กระทำมาโดยต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีต เช่น การจัดโครงการพัฒนางานวิชาการร่วมกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในเรื่องการจัดโปรแกรมการสอน การปฏิบัติตามโปรแกรม และการวัดผล (ภาวดี เชื้อเย็นยงค์กุล, 2527) นอกจากนี้ก็มีโครงการร่วมมือกับคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเขตปทุมวัน ในการจัดอบรมครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพด้านการสอนของครูประถมศึกษา (กัญญา เดชาภิวฒน์สกุล, 2526) จนถึงปัจจุบันได้มีนโยบายโรงเรียน 3 ประโยชน์ พลัง 3 ประสาน มาตรฐานก้าวไกล ของผู้ว่ากรุงเทพมหานคร (พิจิตต์ รัตตกุล, 2539) ก็ได้แสดงให้เห็นถึงการพยายามพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครโดยตลอดเช่นกัน

นโยบายการพัฒนากรุงเทพมหานครในระดับชาติ และระดับท้องถิ่นได้กำหนดแนวทางการพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่สำคัญของภูมิภาคเอเชีย (กรมการปกครอง, 2540) เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพของคน กรุงเทพมหานครให้ก้าวทันโลก และพร้อมรับกับนโยบายพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จึงต้องพัฒนาคนให้ปรับตัวได้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ และด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รู้จักเลือกสรรข่าวสาร และวัฒนธรรมที่ผ่านเข้ามาอย่างมีวิจารณญาณ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติในขณะเดียวกัน ก็มีความคิดในระดับโลกที่ทันต่อข้อมูลข่าวสาร และนำมาใช้ประโยชน์ สามารถมีชีวิตรอยู่อย่างมีคุณภาพ ซึ่งกระบวนการคิดสามารถพัฒนาได้โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังที่ อังร บัวศรี (2527) ได้กล่าวว่า "การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม"

การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครนั้น เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน ซึ่งมีความหลากหลายทั้งฐานะความเป็นอยู่ ความเชื่อ ศาสนา ค่านิยม เด็กที่เข้ามาับการศึกษาของกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน มีผลทำให้การจัดการศึกษาต้องคำนึงถึง ซึ่งบุญนำ ทานสัมฤทธิ์ (2538) ได้กล่าวว่า "โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เปรียบเสมือนร้านขายของชำคนยากจนก็สามารถมาใช้บริการได้" สอดคล้องกับ จันทนา เกกะสุต (2539) ได้กล่าวว่า "สภาพการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เท่าที่ผ่านมานั้นโรงเรียนไม่สามารถคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนได้ นักเรียนส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานครจึงมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่ด้อยกว่านักเรียนประถมศึกษาในสังกัดอื่น การดำเนินงานการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาจึงประสบกับปัญหาหลายด้านจากการสำรวจของสำนักการศึกษาของกรุงเทพมหานคร (2537) อ้างถึงในรายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร รับผิดชอบอยู่ประมาณร้อยละ 42 ของเด็กทั้งหมดในกรุงเทพมหานครนั้น กรุงเทพมหานครยังไม่สามารถให้บริการแก่กลุ่มผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้ทั้งหมด" ซึ่งการให้โอกาสแก่เด็กในการศึกษานั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาตัวเด็กเอง และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาครอบครัว รวมทั้งสังคมในอนาคต ดังที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (พิจิตต รัตตกุล, 25239) ได้กล่าวว่า "ผมเห็นความสำคัญของการศึกษาของเยาวชน สิ่งนี้จะผลักดันให้ชีวิตเขาก้าวหน้า และมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมสามารถสร้างฐานะให้กับครอบครัว สร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติ เยาวชนหลายคนจะต้องผ่านระบบการศึกษาที่เป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ก่อนจะไปศึกษาต่อ หรือไปทำงาน ผมคิดว่า เราต้องเปิดโอกาสให้มากที่สุด สะดวกที่สุด และพยายามเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้" ดังนั้น การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร นอกจากจะคำนึงถึงคุณภาพแล้ว ยังเปิดโอกาสให้กับประชาชนทุกชั้น ให้สมกับเป็นโรงเรียนของปวงชนด้วยการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นการพัฒนาคนส่วนใหญ่ในเมืองหลวงของประเทศ

ในระยะเวลาการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครที่ผ่านมาจนถึงแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 4 กรุงเทพมหานคร ได้เร่งพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้ทันกับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดการศึกษาได้พัฒนาไปเป็นอันมาก แต่ยังคงมีปัญหาบางประการ ซึ่งจำเป็นต้องเร่งดำเนินการแก้ไขทั้งในด้านการบริการทางการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้ว ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านคุณภาพประสิทธิภาพของครู อาจารย์ และผู้สอนรวมทั้งด้านบริหารและการจัดการ (กระทรวงมหาดไทย, 2540)

ด้านคุณภาพการศึกษา แม้จะมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ตลอดมา ยังพบว่าคุณภาพของผู้เรียนยังไม่น่าพอใจ กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับประถมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องได้รับการปรับปรุงในบางกลุ่มวิชา อัตราการเข้าชั้นของนักเรียนยังคงสูง นอกจากนี้แนวโน้มของตลาดแรงงานที่ต้องการกำลังคนที่มีทักษะฝีมือสูงขึ้น และมีความรู้เฉพาะทาง เพื่อการพัฒนาที่ต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ จำเป็นจะต้องเร่งพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว

ด้านประสิทธิภาพคุณภาพของครู อาจารย์ และผู้สอน ที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการสอน การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคข้อมูลข่าวสารยังไม่เพียงพอ การเร่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง

ด้านบริหารและการจัดการ การจัดการของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันเป็นระบบที่แยกส่วนตามภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน เป็นเหตุให้ระบบการจัดการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพ ในเชิงนโยบาย เกิดปัญหาการจัดการศึกษาขาดความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ และปัญหาในเชิงมาตรฐานการศึกษา การปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการ การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารและการจัดการ รวมทั้งการพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารและการวางแผนจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสม (ประชาคมการศึกษากทม., 2540)

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งทางฝ่ายวางแผนวิจัย และพัฒนา ก็ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งศึกษาในชั้น ป. 1 - ป. 4 พบว่า โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรอยู่ในระดับมีปัญหา คือ การกระตุ้นให้ครูใช้กระบวนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของครู การสนับสนุนให้ครูสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาตามหลักสูตร งบประมาณสนับสนุนการดำเนินการใช้หลักสูตร และการจัดการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูและปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร กลุ่มทักษะต่าง ๆ (ฝ่ายวางแผนวิจัยและพัฒนาฯ, 2538)

นอกจากนั้น อุทัย บุญประเสริฐ (2539) ได้กล่าวว่า “เด็กในระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ยังไม่ได้รับการด้านการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึง ระดับคุณภาพและ

มาตรฐานของการศึกษาในแต่ละโรงเรียนในปัจจุบันยังแตกต่างกันมาก การเรียนการสอนในโรงเรียนยังไม่ส่งเสริมหรือก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องในตัวผู้เรียน การเรียนการสอนโดยทั่วไปยังมีลักษณะที่เน้นไปในทางด้านวิชาการ เนื้อหาวิชาและสัมฤทธิ์ผลทางวิชาการเป็นหลักไม่สอดคล้องกับสภาพชีวิต สภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไม่เอื้อต่อวิถีชีวิต ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และไม่สอดคล้องกับสภาพเป็นอยู่ของชุมชน”

การบริหารการจัดการศึกษา โดยจัดตามเขตการปกครองดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน น่าจะไม่เหมาะสม เนื่องจากประชาชนและนักเรียนในกรุงเทพมหานคร มีการเดินทางข้ามเขตกันอยู่ตลอดเวลาและค่อนข้างมากกว่าปกติ การเดินทางข้ามเขตในบางส่วนเป็นไปโดยสะดวกมาก เขตบางเขตในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร บางส่วนมีลักษณะพื้นที่แคบและค่อนข้างใกล้ชิดกันมาก แต่ปรากฏว่าต้องให้หรือให้มีเจ้าหน้าที่ดูแล การศึกษาในเขตในขนาดและจำนวนที่เท่า ๆ กับเขตอื่น ซึ่งเป็นเขตที่มีพื้นที่กว้างขวางและมีจำนวนโรงเรียนมากกว่าหลายเท่าตัว

งานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ในปัจจุบันเป็นลักษณะที่ติดเน้นอยู่กับระบบการศึกษาในโรงเรียน มากกว่าเป็นการศึกษาที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของสังคมกรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้งระบบการพัฒนาศึกษาและกลไกการบริหารงานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ประโยชน์หรือระดมสรรพกำลังเพื่อการศึกษาเพื่อยกระดับคุณธรรมและพัฒนาอารยธรรมกับสิ่งแวดล้อมเชิงปัญญาของพลเมืองโดยรวมของกรุงเทพมหานครยังมีค่อนข้างจำกัด

จากสภาพการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงภายในและนอกประเทศ ทำให้คณะผู้บริหารกรุงเทพมหานคร และผู้บริหารการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงได้มีการระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในสังคม เพื่อทำการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวทันโลก เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนของประเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา เป็นต้น

ในปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย รุนแรง และรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญเติบโตในยุคข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้คนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว ได้รับข้อมูลข่าวสาร วัฒนธรรม วิถีชีวิตซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ทำให้มนุษย์เจริญทางด้านวัตถุ มีความทันสมัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายมากมาย ขณะเดียวกันสิ่งที่เป็นผลเสียจากการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็ว และรุนแรงนั้น ก็นำมาซึ่งปัญหาต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม

การดำรงชีวิต ซึ่งมีผลทำให้คนไม่สามารถปรับตัวได้ทันกับยุคข้อมูลข่าวสารดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่รับผลกระทบโดยตรง เพราะกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์รวมความเจริญต่าง ๆ รวมทั้งการแพร่กระจายของข่าวสารข้อมูล อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตอีกด้วย (สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2539) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคนในกรุงเทพมหานครให้รู้ทันข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้ และมีศักยภาพในการทำงานเพื่อพัฒนาตนเองและประเทศชาติ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นศูนย์กลางของประเทศ เพื่อเป็นตัวช่วยอย่างของการพัฒนาประเทศในภาพรวมต่อไป

การเตรียมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้พร้อมเพื่อรับกับเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง ดังที่ อุทัย บุญประเสริฐ (2539) ได้กล่าวว่า “ในอนาคต ในทศวรรษหน้า และในช่วงทศวรรษต่อไป คนกรุงเทพมหานครจะต้องมีลักษณะที่แตกต่างจากที่เคยเป็นอยู่ในอดีต และจะแตกต่างไปจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันค่อนข้างมาก ซึ่งยากแก่การคาดคะเนได้อย่างแม่นยำ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมเท่านั้น การจัดการศึกษาเพื่อคนกรุงเทพมหานครในอนาคต ควรจะได้รับการพิจารณา ทบทวนและตรวจสอบ พิเคราะห์หาวิธีการดำเนินการในแนวทางใหม่ที่เหมาะสม สำหรับสังคมกรุงเทพมหานครอย่างน้อยในอีก 20-30 ปีข้างหน้า”

ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพประกอบด้วยหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และกระบวนการบริหารจัดการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ดังนั้น ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิ่งที่ควรคำนึงถึงควรจะเป็นปัจจัยดังที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนั้น ปรัชญาและแนวคิดในการจัดการศึกษาก็นับเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการวางนโยบาย และเพื่อผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการพิจารณาดำเนินนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครต่อไปในอนาคต นอกจากนั้นยังเป็นแบบอย่างสำหรับท้องถิ่นอื่น ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของท้องถิ่นตนเองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวโน้มของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร
ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยด้วยเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ศึกษาแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครในเรื่อง
ต่อไปนี้
  - 2.1 แนวคิดทางการศึกษา
  - 2.2 หลักสูตร
  - 2.3 การเรียนการสอน
  - 2.4 การพัฒนาวิชาชีพครู
  - 2.5 ระบบบริหาร
3. ศึกษาเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน (12 ปี) และกระทำในโรงเรียนสังกัดใน
กรุงเทพมหานครเท่านั้น
4. ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ พ.ศ. 2541-2561

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวโน้ม หมายถึง การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
การพัฒนาคุณภาพ หมายถึง การปรับปรุงส่งเสริมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมในเรื่องแนวคิดการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร หลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาวิชาชีพครู และระบบบริหาร

แนวคิดทางการศึกษา หมายถึง ความเชื่อหรือความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของกรุงเทพมหานคร โดยยึดหลักแนวคิดทางการศึกษาและปรัชญาการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนของผู้เรียนที่กรุงเทพมหานครจัดให้ ซึ่งรวมถึงแผนประสบการณ์การเรียนและการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรนั้นประกอบไปด้วย เป้าหมาย จุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งจะบ่งบอกถึงการเลือกและการจัดเนื้อหา และแสดงถึงการเรียนการสอน รวมถึงการประเมินผล

การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งครอบคลุมถึง การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน การวางแผนการสอน การใช้เทคโนโลยี และสื่อการเรียน การสอน ควรใช้เทคนิคการสอนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

การพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง วิธีการหรือกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูของ กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยงานมาตรฐานวิชาชีพครู งานด้านวิชาการ งานด้านสวัสดิการ งานด้านบริการ และงานพิทักษ์สิทธิในการประกอบวิชาชีพครู

ระบบบริหาร หมายถึง การจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ การศึกษาบรรลุผลอย่างแท้จริง ซึ่งครอบคลุมถึงระบบบริหารบุคคล การประสานงาน การตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การจัดการโรงเรียน และงบประมาณ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 กลุ่ม จำนวน 28 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำแนกตามกลุ่มได้ดังนี้

- 1.1 กลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่น
- 1.2 กลุ่มผู้บริหารสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร
- 1.3 กลุ่มผู้บริหารและครูโรงเรียนมาตรฐานดีเด่นกรุงเทพมหานคร
- 1.4 กลุ่มผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชน
- 1.5 กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์ที่ใช้เลือกผู้ทรงคุณวุฒิ มีดังนี้

1. เป็นผู้ทำงานหรือเคยทำงานเกี่ยวข้องกับการศึกษากรุงเทพมหานครหรือ
2. เป็นผู้ที่สนใจการศึกษากรุงเทพมหานคร
3. วุฒิการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป
4. ประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี

กลุ่มผู้นำการเมืองท้องถิ่น ประกอบไปด้วย

1. ดร.วิชัย ตันศิริ
2. ส.ส. สมัย เจริญช่าง

กลุ่มผู้บริหารสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย

1. ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา คุณจารุพงศ์ เรืองสุวรรณ
2. รองผู้อำนวยการสำนักฝ่ายการศึกษา คือ คุณชัยวิทย์ จิตเมตตา
3. รองผู้อำนวยการสำนักฝ่ายบริหารบุคคล คือ คุณสุนันท์ สุนทรรัตน์
4. ผู้อำนวยการกองวิชาการ คือ คุณไพรัช อรรถกามาพันธ์
5. ผู้อำนวยการหน่วยนิเทศ คือ คุณประนอม เขี่ยมประยูร

กลุ่มผู้บริหารและครูโรงเรียนดีเด่นปีการศึกษา 2540 จำนวน 11 คน จาก 4 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนสามเสนนอก สำนักงานเขตดินแดง
2. โรงเรียนวัดบางพลัด สำนักงานเขตบางพลัด
3. โรงเรียนบางน้ำจืด สำนักงานเขตธนบุรี
4. โรงเรียนสุเหร่าห้วยท้อ สำนักงานเขตประเวศ

กลุ่มผู้นำองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1. คุณวัลลภ ตั้งคณานุกรักษ์
2. คุณชานทอง ตาลาด
3. คุณสายรุ้ง รักษาชอบ
4. คุณสมพงศ์ พัดปุย
5. คุณมนตรี ลินทวีชัย

กลุ่มนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ดังนี้

1. ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่
2. ดร.อุทัย บุญประเสริฐ
3. รศ.ประภาภัทร นิยม
4. ผศ.สนานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์
5. คุณสมศักดิ์ ชาติสุขศิริเดช

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่สามารถชี้ให้เห็นแนวโน้มการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมี เกณฑ์การคัดเลือกเอกสาร ดังนี้

- 1.1 เป็นเอกสารการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง หรือ
- 1.2 เป็นเอกสารที่ตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในอนาคต เฉลี่ยปีละ 1 บทความขึ้นไป หรือ
- 1.3 เป็นเอกสารที่ตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กรุงเทพมหานครในอนาคต เฉลี่ยปีละ 1 บทความขึ้นไป
- 1.4 จากเกณฑ์ดังกล่าวได้เอกสาร 19 เล่มดังนี้

1. แผนงานการศึกษาและแผนงานวัฒนธรรมในแผนสาขาทรัพยากรมนุษย์ และสังคมของแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544) และแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานการศึกษาในระยะแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544)

2. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

3. แผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานการศึกษาในระยะของแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544)
4. โครงการครูแห่งชาติ เอกสารประกอบการประชุมคณะรัฐมนตรี ลกศ. สำนักงานรัฐมนตรี
5. การศึกษาเพื่อพัฒนาคนสำหรับสังคมไทยในสองทศวรรษหน้า
6. รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540
7. ความจริงของแผ่นดิน
8. วารสารการศึกษา กทม. ปีที่ 22 ฉบับที่ 12 เดือนกันยายน 2542
9. วารสารวิชาการปีที่ 2 ฉบับที่ 9 กันยายน 2542
10. ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่ม 116 ตอนที่ 74 ก.
11. สานปฏิรูปปีที่ 1 ฉบับที่ 8 ตุลาคม 2541
12. สานปฏิรูปปีที่ 1 ฉบับที่ 9 พฤศจิกายน 2541
13. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 11 มกราคม 2542
14. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 16 กรกฎาคม 2542
15. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 15 มิถุนายน 2542
16. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 17 สิงหาคม 2542
17. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 18 กันยายน 2542
18. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 19 ตุลาคม 2542
19. สานปฏิรูปปีที่ 2 ฉบับที่ 20 พฤศจิกายน 2542

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร โดยการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาแล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง จากนั้นนำไปเป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. การสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ 1 ชุด แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แบบสัมภาษณ์สร้างขึ้น โดยให้ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารมาเป็นกรอบในการสัมภาษณ์สร้างแบบสัมภาษณ์ที่มีข้อความ 2 ตอน

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับ 5 เรื่อง

ดังนี้

1. แนวคิดการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอน
4. การพัฒนาวิชาชีพครูและการพัฒนาครูประจำการ
5. ระบบบริหาร

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขและปรับปรุง

2.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

2.7 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาร่วมแก้ไขกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป

3. แบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรฐานค่า

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิล่วงหน้าแล้วนัดไปสัมภาษณ์

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสารนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาสร้างแบบสอบถามแล้ววิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม

สำเร็จรูป SPSS

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้กำหนดนโยบายการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการพิจารณาดำเนินนโยบายพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกรุงเทพมหานครต่อไปในอนาคต

2. เป็นแบบอย่างสำหรับองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่น ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของตนเองต่อไป